

1. Інформаційне забезпечення управління розвитком компанії / *Верба В.А.* // Формування ринкової економіки: [зб. наук. праць ДВНЗ «КНЕУ імені В.Гетьмана»]. – 2009. – №22. – С. 145–154.

2. *Гречина І.В.* Проблеми моделювання інформаційно-комунікаційного забезпечення оцінки інвестиційної привабливості / *Гречина І.В.* // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2009_27/61.pdf

3. *Гиляровская Л.Т., Вехорева А.А.* Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия / *Гиляровская Л.Т., Вехорева А.А.* / – СПб.: Питер, 2003. – 256 с.

4. Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства / *М.П. Денисенко, Т.С. Голубева, І.В. Колос* // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку [Текст]: [зб. наук. пр.] / відп. ред. О.С.Кузьмін. – Л.: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 652 с.:іл. – (Вісник / Національний університет «Львівська політехніка»; № 647). – С. 43–49.

5. Економічний аналіз: навч. посіб. / За ред. акад. НАНУ проф. *М. Г. Чумаченко*. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – К:

КНЕУ, 2003. – 556 с.

6. *Кирейцев Г.Г.* Функции учета в механизме управления сельскохозяйственного производства / *Кирейцев Г.Г.* – К.: Изд-во УСХА, 1992. – 240с.

7. *Корнев Ю.* Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності / *Корнев Ю.* // Вісник НАН України. – 2008. – № 5. – С. 24–31.

8. *Сегедій О. М.* Інформаційне забезпечення оцінювання та регулювання інвестиційної привабливості виробничо-господарських структур: дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / *Сегедій О.М.* / Національний ун-т «Львівська політехніка». – Л., 2005. – 200 с.

9. *Хасанова О.В.* Інформаційне забезпечення оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / *Хасанова О.В.* // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdie/2008_1_2/files/30.pdf

10. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: навч. посіб. / *Черваньов Д.М.* / – К.: Знання-Прес, 2003. – 622 с.

11. *Щербак А.В.* Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності на підприємстві / *Щербак А.В.* // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №3. – С. 103–107.

УДК 631.151.6+631.155

НЕОБХІДНІСТЬ І НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНІХ СИСТЕМ

Н.Г. Міценко, канд. екон. наук

Постановка проблеми. У системі заходів щодо виведення економіки України з кризового стану і забезпечення її подальшого ефективного розвитку особливе місце займають інтеграція і кооперація. Локальні інтегровані системи «заготівлі-переробка-реалізація сільгосппродукції» як перспективний напрям господарсько-комерційної взаємодії виступають каталізатором позитивних зрушень і зростання ефективності суспільного виробництва. Не лише економічна доцільність, але й гостра необхідність їхнього створення

й розвитку обумовлюється вагомою роллю в справі підвищення конкурентоспроможності соціально-економічних систем на всіх рівнях управління. Це слугує основою і передумовою набуття конкурентних переваг на вищих рівнях системної ієрархії управління, підтверджуючи концептуальні основи теорій М. Портера [1], згідно з якими конкурентоспроможність країни визначається стійкістю окремих виробничо-територіальних об'єднань і зв'язків між господарюючими суб'єктами.

Завади у створенню сприятливих умов для виробничо-господарської кооперації на посттрансформаційному і посткризовому етапах розвитку економіки є системними через відсутність достатньої уваги з боку як центральних, так і місцевих органів державного управління до проблем розвитку первинних економічних агентів, а також недосконалість

законодавства і державної регуляторної політики, що перешкоджає утворенню стимулів для поліпшення діяльності і підвищення конкурентоспроможності, нарощенню техніко-технологічного потенціалу підприємств за рахунок локальної інтеграції, а отже – досягненню показників розвитку заготівельної, переробної і торговельної сфер на рівні розвинутих держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Активне поширення інтеграційних ініціатив відбулося в середині 90-х років минулого століття в розвинутих країнах, а після 2000 р. – в країнах, що розвиваються, і в країнах з перехідною економікою. Проблемам розвитку інтеграції й кооперації в АПК присвятили наукові праці такі сучасні учені-економісти: В. Андрійчук, С. Бабенко, О. Березін, В. Гончаренко, В. Горбонос, О. Гудзинський, В. Зіновчук, О. Крисальний, І. Лукінов, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мельник, В. Месель-Веселяк, Л. Молдаван, О. Онищенко, Н. Павленчик, О. Радіонова, П. Саблук, О. Савченко, М. Хорунжий, Г. Черевко, В. Яценко й ін. Проте формування інтегрованих об'єднань в Україні гальмується через нестачу концептуальних економічних і методичних знань про їхню організацію й підтримку.

На створення локальних інтегрованих систем істотно впливає державна агропромислова політика.

Мета статті – обґрунтувати засади державної політики сприяння розвитку інтегрованих систем на сільських територіях.

Виклад основного матеріалу. Зусилля органів державного управління мають бути спрямовані на концентрацію й відновлення виробничих потужностей, розвиток взаємовідносин, поліпшення інфраструктури в процесі заготівель, переробки і реалізації сільгосппродукції, підвищення інноваційної активності в цій сфері. Це дає змогу диверсифікувати принципи державної агропромислової політики на засадах їхнього зміщення від цільової

орієнтації на сприяння окремим промислово-фінансовим групам до створення економічних передумов для посилення коопераційних зв'язків з більш раціональним і ефективним використанням місцевого природного, кадрового та інтеграційного потенціалу; більш конструктивного «діалогу» між представниками кооперативного і підприємницького секторів, держави, торговельних мереж, дослідних і навчальних установ.

Регулювання державою важливих соціально-економічних, суспільних і інших процесів потребує визначення його об'єктів і суб'єктів, використання певного арсеналу методів, механізмів, інструментів, засобів з дотриманням необхідних принципів. При цьому державне регулювання є системою або засобом керування, при якому державний апарат не реагує на будь-яке випадкове явище в національному господарстві окремим визначеним засобом із відомими цілями, а застосовує сукупність стимулів і спрямовує їх у відповідному напрямі [2, с. 5]. С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко зазначають, що основними його функціями є регулювання, стимулювання, управління економікою, які як організуючий і регулюючий вплив на економічні процеси спрямовані на впорядкування й підвищення результативності через організацію, планування, контроль, кадрове забезпечення [3, с. 14].

К. Макконел і С. Брю [4, с. 94] вважають функцією держави щодо підтримки і забезпечення оптимального функціонування ринкової системи створення такої правової і суспільної атмосфери, яка б сприяла її ефективному функціонуванню і захисту конкуренції. Разом з тим роль держави полягає й у вирішенні інших завдань, зокрема: ініціювання процесів об'єднання розрізаних інтересів економічних агентів і модифікація функціонування ринкової системи, перерозподіл доходів і витрат; коригування процесів розподілу ресурсів з метою зміни структури національного продукту; стабілізація економіки.

Не менш важливою функцією державного

регулювання є недопущення кризового стану економіки. А це передбачає попередження спадів виробництва, проведення ефективної антиінфляційної профілактики, а також вирішення інших проблем, які ринковий механізм не може відрегулювати без відповідного втручання.

Мінімізувати негативний вплив тих чи інших чинників і наслідків розвитку економіки держава може традиційно з використанням таких методів: адміністративних (засоби прямого втручання в процеси через визначення примусів, обмежень, ліцензування, квотування, прямі державні закупівлі, регуляторна політика); економічних (стимулюючі, заохочуючі засоби, нормативно-правове, податкове регулювання, програмування і планування розвитку, фінансово-кредитна політика, організаційно-інституційні, соціально-психологічні й інформаційно-роз'яснювальні способи впливу). Проте безпосередньо в концептуальній сутності державного сприяння розбудові ефективної і раціональної виробничо-господарської і територіальної інфраструктури закладено більшою мірою економічний, ніж адміністративний характер. Отже, і стимулювання цих процесів має забезпечуватися економічними засобами.

Зважаючи на те, що існує значна кількість чинників впливу і перешкод формуванню й розвитку локальних інтегрованих систем, очевидно, що проявом ефективності державної політики у цій сфері є рівень сформованості сприятливого економічного та інституційного середовища з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку на субрегіональному рівні (в районних центрах, малих містах, сільських поселеннях). Це потребує обґрунтування відповідної моделі просторово-структурного розвитку, в основу якого закладається формування локальних заготівельних і промислово-торговельних об'єднань, орієнтованих на використання місцевих сировинних ресурсів, що відповідає підходам, які використовуються економічно

розвинутими країнами до вирішення проблем соціально-економічного розвитку депресивних територій, підвищення рівня та якості життя населення на сільських територіях.

Формування середовища, сприятливого для розвитку локальних інтегрованих систем, потребує належного інституційного, методичного і ресурсного забезпечення, а отже, залежить від здатності органів державного управління створити внутрішні й зовнішні умови економічним агентам для залучення інвестицій, формування комплексних технологічних процесів заготівель, переробки сільгосппродукції і реалізації товарів, підвищення конкурентоспроможності відносно підприємств з інших регіонів і передусім імпоротної продукції.

Роль держави у формуванні передумов створення локальних інтегрованих систем важлива ще й з огляду на те, що на посттрансформаційному етапі розвиток сільського споживчого ринку характеризується значною нестійкістю й надмірною залежністю від зовнішніх чинників. Це призводить до формування системної сукупності умов господарювання, при яких ринкові інструменти діють здебільшого нераціонально; відсутні стимули для ефективного використання ресурсного потенціалу, здійснення інвестицій і запровадження інноваційних технологій; сільськогосподарське виробництво, торгівля і сфера послуг не адаптовані до умов глобалізації. Ці негативні чинники в поєднанні з нестабільністю, відсутністю виваженої економічної політики держави можуть ставати на заваді соціально-економічному розвитку на субрегіональному рівні, що підриває основи й макроекономічного розвитку.

У зв'язку з цим невідкладним завданням органів державного управління є окреслення цілей і вироблення концептуальних засад політики стимулювання створення й активізації діяльності локальних інтегрованих об'єднань у системі заходів розвитку споживчого ринку в районних центрах, малих містах, сільських

поселеннях і прилеглих до них територіях на основі критичного оцінювання наявних ресурсів (рис. 1).

Важливою компонентою ефективної державної політики є створення сучасної горизонтальної і вертикальної інфраструктури сфер заготівель, переробки і реалізації продукції АПК. Ідеться про забезпечення розвитку, а також сформованість умов, стимулюючих накопичення матеріального й інтелектуального капіталу, упровадження інновацій

і поліпшення інфраструктури споживчого ринку в сільських поселеннях і прилеглих до них територіях.

Ініціювання створення і розвитку локальних інтегрованих систем без адекватної інвестиційно-ресурсної підтримки цього процесу є малодійовим. Натомість її забезпечення, крім прямих завдань, одночасно формує ідеологію поетапного соціально-економічного розвитку сільських поселень і прилеглих до них територій, сільського споживчого ринку.

Рис. 1. Пріоритети ефективної державної політики щодо створення сприятливого середовища для розвитку локальних інтегрованих систем «заготівлі – переробка – реалізація»

Окремим аспектом ефективної державної політики у сфері розвитку локальних інтегрованих систем є не тільки стимулювання їхнього створення, але й допомога в реалізації сільгосппродукції і продуктів переробки, обсяги якої збільшуватимуться в міру активізації діяльності. А це в умовах жорсткої конкурентної боротьби і насиченості внутрішнього ринку потребує збільшення внутрішнього попиту, включаючи й реалізацію масштабної політики субрегіонального розвитку, спрямованої на збільшення доходів і підвищення рівня життя населення. Таким чином, процеси розвитку локальних інтегрованих систем і поліпшення життя населення є взаємообумовленими.

Як доведено теоріями інституціоналізму, ефективність державної політики залежить від її здатності сформувати повноцінне і раціональне інституційне середовище, яке являє собою сукупність інституцій, а також формальних і неформальних правил поведінки. Стосовно посилення коопераційних зв'язків між підприємствами сфери заготівель, переробки і реалізації продукції, розвитку їхнього науково-технічного і технологічного потенціалу послідовність його забезпечення вбачається такою:

- усвідомлення регіональними й місцевими органами державного управління необхідності стимулювання розвитку інтегрованих виробничо-господарських систем як чинника раціонального використання місцевих сировинних ресурсів, економічного розвитку і структурної перебудови економіки;

- активізація управлінських функцій органів місцевої влади в напрямі планування організаційно-економічних мотиваційних механізмів і заходів створення локальних інтегрованих систем;

- реалізація спільної політики влади й економічних агентів (передусім з системи споживчої кооперації) за напрямками: формування інформаційних реєстрів сфери заготівель, переробки і збуту продукції (діючі підприємства, територіально-галузеві об'єднання

(кластери) і динаміка їхнього розвитку, рівень конкурентоспроможності, товарна спеціалізація); здійснення планування розвитку територіально-галузевих виробничо-торговельних систем і підвищення їхньої конкурентоспроможності; стимулювання розвитку систем якості управління підприємствами, що планують чи здійснюють реалізацію проектів локальної технологічної інтеграції через запровадження часткового державного фінансування (субсидування) частини витрат на їхнє впровадження; утворення на базі системи споживчої кооперації робочих груп (із забезпеченням паритетної оплати праці) з розвитку локальних інтегрованих систем, завданнями яких мають стати: сприяння у формуванні мережі коопераційних і конкурентних зв'язків, виконання ролі посередника щодо посилення кооперації між суб'єктами господарювання різних видів економічної діяльності на основі субпідрядних, контрактних, орендних відносин, інформаційної підтримки і створення довідкової служби з маркетингових досліджень і техніко-економічного обґрунтування перспектив подальшої кооперації технологічних процесів чи підприємств.

Узагальнимо головні принципи ефективної державної політики сприяння утворенню й розвитку локальних інтегрованих систем (рис. 2).

Державна політика в аналізованій сфері є ефективною в разі дотримання таких умов: витрати держави (зокрема, на регіональному і субрегіональному рівнях) забезпечують приріст кількості суб'єктів локальних інтегрованих систем, а також обсягів їхньої діяльності; темпи зростання податкових надходжень і витрат на оплату праці персоналу, понесених суб'єктами локальних інтегрованих систем, а також кількості діючих суб'єктів перевищують збільшення державних витрат на їхню підтримку.

Належна база даних щодо наявності й розвитку локальних інтегрованих систем, обсягів і ефективності їхньої діяльності є основою

Рис. 2. Мета, завдання і базові принципи ефективної державної політики сприяння створенню й розвитку локальних інтегрованих систем

для подальшого уточнення системи заходів державного регулювання, спрямованих на раціональний розвиток як форм виробничо-господарської і територіальної кооперації, так і національного господарства загалом.

Висновки

Необхідність державного сприяння створенню і розвитку локальних інтегрованих систем обумовлюється вагомою їхньою роллю

в підвищенні конкурентоспроможності соціально-економічних систем на всіх рівнях управління (особи, підприємства, об'єднання економічних агентів, галузі, території, регіон, держава), включаючи утворення єдиного заготівельного, виробничого і торгово-технологічного процесу, у межах якого задіюються й посилюються конкурентні позиції, які слугують основою і передумовою набуття конку-

рентних переваг на вищих рівнях системної ієрархії управління.

Проявом ефективності державної політики у сфері розвитку локальних інтегрованих систем є рівень сформованості сприятливого для цього економічного та інституційного середовища, що потребує обґрунтування відповідної моделі просторово-структурного розвитку, в основу якого закладається формування орієнтованих на використання місцевих сировинних ресурсів комплексних технологічних процесів заготівель, переробки і реалізації товарів, належного інституційного, методичного і ресурсного забезпечення для залучення інвестицій. Заходи державної політики доцільно узгоджувати з такими компонентами: усунення критичного відставання макроекономічного середовища і формування сприятливих умов для активізації діяльності підприємств системи споживчої кооперації та інших економічних агентів у сферах заготівель, переробки і реалізації продукції АПК

шляхом створення локальних інтегрованих систем; розвиток повноцінної горизонтальної і вертикальної інфраструктури сфер заготівель, переробки і реалізації продукції АПК; поліпшення інвестиційно-ресурсного забезпечення розвитку локальних інтегрованих систем; активне стимулювання попиту на внутрішньому споживчому ринку, забезпечення його поетапного розвитку. Стан їхнього забезпечення одночасно слугує й критерієм ефективності державної політики сприяння розвитку локальних інтегрованих систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Портер М.* Конкуренція / М. Портер ; пер. с англ. – М. : Вільямс, 2002. – 496 с.
2. *Дідківська Л.І.* Державне регулювання економіки / Дідківська Л.І., Головка Л. С. – К. : Знання-Прес, 2000. – 209 с.
3. *Чистов С.М.* Державне регулювання економіки/ Чистов С.М., Никифоров А.Є., Куценко Т.Ф. – К. : КНЕУ, 2005. – 441 с.
4. *Макконнел К.Р.* Економікс: Принципы, проблемы и политика/ Макконнел К.Р., Брю С.Л. – М. : Республика, 1992. – Т. 1. – 399 с.

УДК 004.67: 004.738.5

АНАЛІЗ МЕТОДУ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВИХ ЖУРНАЛІВ І ЗБІРНИКІВ УКРАЇНИ І ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

І.В. Балагура,
Д.Ю. Манько, канд. фіз.-мат. наук,
І.В. Горбов, канд. техн. наук

Актуальність проблеми. Пошук необхідної для дослідників інформації базується на таких принципах: поле дослідження (інформація за конкретною темою досліджень), її наукова цінність і новизна (винятки становлять піонерні і класичні роботи). Нині прийнято вважати, що цінність знайденої інформації визначається індексом її цитування. Крім

цитування, науковці звертають увагу на авторитетність джерела інформації, її авторів, рівень рецензування наукового видання тощо. Аналіз цитування надає можливість досліднику здійснити об'єктивне оцінювання розвитку поля досліджень, сучасний стан досліджуваної теми, визначити основні напрями для подальшого пошуку.